

កម្ពុជាអាចគេចផុតពីការផ្តាច់ប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធបើលោក ហ៊ិន សែន ព្រមស្តារ ស្ថានការណ៍បច្ចុប្បន្ន

លោក ហ៊ីល រ៉ូប៊ីតសុន (Phil Robertson) នាយករងនៃអង្គការឃ្នាំមើលសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ យូមែន វៃត វ៉ិច (Human Rights Watch) ប្រចាំអាស៊ី ក្នុងបទសម្ភាសន៍ជាមួយលោក មួង ណាវ៉ែត កាលពីថ្ងៃទី ១៩ ខែ កុម្ភៈ ឆ្នាំ២០១៩។ RFA

ដោយ មួង ណាវ៉ែត RFA 2019-02-21

មន្ត្រីអង្គការឃ្នាំមើលសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ ថា កម្ពុជាអាចគេចផុត ពីការផ្តាច់ប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធ បើលោក ហ៊ិន សែន ព្រមស្តារសិទ្ធិមនុស្ស និង ប្រជាធិបតេយ្យឡើងវិញ។ នាយករងទទួលបន្ទុក ផ្នែកសិទ្ធិមនុស្សប្រចាំតំបន់អាស៊ី នៃអង្គការឃ្នាំមើលសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិ Human Rights Watch លោក ហ៊ីល រ៉ូប៊ីតសុន (Phil Robertson) ថារបប ក្នុងពេញចាប់ផ្តើមចរចា ជាមួយសហភាពអឺរ៉ុប ជិតមួយឆ្នាំហើយ។ លោកនៅមានសង្ឃឹមខ្លះ ថានឹងអាចមាន ដំណោះស្រាយ បញ្ចៀសទណ្ឌកម្មនេះ។

នេះជាបទសម្ភាសន៍របស់លោក មួង ណារ៉េត ជាមួយលោក ហ្វីល រ៉ូប៊ីនសុន (Phil Robertson) ជុំវិញស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្ស និងសម្ពាធអន្តរជាតិលើរបបលោក ហ៊ុន សែន៖

មួង ណារ៉េត៖ សូមអរគុណលោក យ៉ាងជ្រាលជ្រៅដែល លោកអញ្ជើញមកប៉ុស្តិ៍ទូរទស្សន៍អាស៊ីសេរី ដើម្បីខ្ញុំអាចសម្ភាសន៍ ដោយផ្ទាល់។ តើលោកយល់យ៉ាងណាដែរ អំពីស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សសព្វថ្ងៃនេះ?

Phil Robertson: ស្ថានភាពសិទ្ធិមនុស្សនៅកម្ពុជាសព្វថ្ងៃ មិនត្រឹមតែអាក្រក់ទេ គឺវាកំពុងតែយ៉ាប់យ៉ិនជាលំដាប់។ ស្ថានភាពនេះនឹងប្រសើរឡើងវិញ គឺអាស្រ័យលើសហភាពអឺរ៉ុប ដែលចាប់ផ្តើមនីតិវិធីដកប្រព័ន្ធអនុគ្រោះពន្ធ EBA ពីកម្ពុជា។ យើងដឹងហើយថា ការអនុគ្រោះពន្ធនេះ ចង់ភ្ជាប់លក្ខខណ្ឌគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និង ប្រជាធិបតេយ្យ។ កម្ពុជាមិនបានបំពេញតាមលក្ខខណ្ឌនេះទេ។ ឥឡូវនេះ យើងដឹងថា រដ្ឋាភិបាល កម្ពុជាកំពុងចរចាជាមួយសហភាពអឺរ៉ុប។ យើងសង្ឃឹមថា នឹងមានការកែទម្រង់ ដើម្បីស្តារសិទ្ធិមនុស្សឡើងវិញ។

មួង ណារ៉េត៖ លោកមានសុទិដ្ឋិនិយម បើទោះបីជារយៈពេលនេះ លោក ហ៊ុន សែន បានអះអាងហើយថា មិនស្តារសិទ្ធិមនុស្ស និង ប្រជាធិបតេយ្យឡើងវិញទេ ប៉ុន្តែ ត្រៀមខ្លួនទប់ទល់នឹងទណ្ឌកម្មនេះ។ របបលោក ហ៊ុន សែន បញ្ជាក់ជំហរហើយថា ចំណាត់ការរបស់សហភាពអឺរ៉ុប គឺមានចេតនានយោបាយ។ តើលោកគិតថា លោក ហ៊ុន សែន នឹងចៀសមិនផុតពីបន្ទន់ឥរិយាបថ ឬយ៉ាងណា?

Phil Robertson: ខ្ញុំថាលោក ហ៊ុន សែន ចៀសមិនផុត ពីបន្ទន់ឥរិយាបថនោះទេ ព្រោះវិស័យកាត់ដេរ ដែលនាំចេញទៅទីផ្សារសហភាពអឺរ៉ុប មានសារសំខាន់ខ្លាំងណាស់។ លោក ហ៊ុន សែន អាចធ្វើពិជាអ្នកថាមិនអីទេ អត់ EBA ក៏បាន។ ក៏ប៉ុន្តែការពិតរបបនេះ បារម្ភខ្លាំងអំពីផលប៉ះពាល់នៃការដក EBA។ ប៉ុន្តែយើងឃើញនៅពីក្រោយឆាក គឺមានការចរចាយ៉ាងសកម្ម ដើម្បីរកដំណោះស្រាយរឿងនេះ។ ជាឧទាហរណ៍ យើងឃើញរដ្ឋាភិបាល ដោះលែងអ្នកទោសនយោបាយជាច្រើន ក្រោយបោះឆ្នោត។ លោក ហ៊ុន សែន បានប្រឹងប្រែងពន្លឿនរឿងក្តីនៅតុលាការមួយចំនួន។ ចំណាត់ការទាំងនេះ គឺសុទ្ធតែតបទៅនឹងសម្ពាធរបស់សហភាពអឺរ៉ុប។ ជារួមការចរចារវាងរដ្ឋាភិបាល និងសហភាពអឺរ៉ុប មានជាហូរហែជិតមួយឆ្នាំហើយ។ ដំបូងឡើយសហភាពអឺរ៉ុប ថារដ្ឋាភិបាលកម្ពុជានឹងប្រឹងប្រែងកែស្ថានភាពឱ្យល្អ ដើម្បីកុំឱ្យសហភាពអឺរ៉ុប ត្រូវសម្រេចដកការអនុគ្រោះពន្ធនោះ។ ប៉ុន្តែ ជាអកុសល រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា ធ្វើបានតិចតួច ដែលមិនគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងការធ្វើឱ្យសហភាពអឺរ៉ុបប្តូរចិត្តទេ។ អ្វីដែលសហភាពអឺរ៉ុប មិនអាចប្តូរចិត្តបាននេះ គឺដោយសារតែកិច្ចព្រមព្រៀងពាណិជ្ជកម្ម ដែលកំណត់ច្បាស់ ថាកម្ពុជាត្រូវតែគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និង ប្រជាធិបតេយ្យ ទើបអាចបន្តទទួលបានការអនុគ្រោះពន្ធនោះ។ ប៉ុន្តែ កម្ពុជាក្រោម

ការដឹកនាំរបស់លោក ហ៊ិន ឆែន មិនបានបំពេញតាម។ ទាំងអស់នេះ គឺជាកំហុសរបស់លោក ហ៊ិន ឆែន។ សហភាពអឺរ៉ុប សម្រេចផ្អែកលើតថភាពជាក់ស្តែង មិនមែនដោយសាររឿងនយោបាយទេ។

ម្ចីង ណារ៉េត៖ ប៉ុន្តែ រដ្ឋាភិបាលកម្ពុជា មិនគិតដូច្នោះទេ។ លោក ហ៊ិន ឆែន ចោទថាអ្វីដែលជាចំណាត់ការ របស់ សហភាពអឺរ៉ុបនេះ គឺដោយសារតែការចាក់ចុចពីគណបក្សប្រឆាំង។ លោក ហ៊ិន ឆែន ថែមទាំងព្រមានសហភាព អឺរ៉ុប ថារបបលោក នឹងកម្ទេចចោលឱ្យអស់ នូវរចនាសម្ព័ន្ធគណបក្សសង្គ្រោះជាតិ ដែលនៅសេសសល់ ដោយសារតែរឿងទណ្ឌកម្មនេះ។ តើលោកយល់យ៉ាងណាដែរ ចំពោះការលើកឡើងបែបនេះ?

Phil Robertson៖ មិនដឹងថាគាត់កម្ទេចរចនាសម្ព័ន្ធ គណបក្សសង្គ្រោះជាតិយ៉ាងម៉េចទៀត បើគាត់រម្ងាយគណបក្ស នេះ ខ្មេចខ្ទីអស់ទៅហើយហ្នឹង! របបនេះហាមឃាត់ សិទ្ធិនយោបាយមន្ត្រីគណបក្សនេះចំនួន ១១៨ រូបមានទាំង តំណាងរាស្ត្រផង។ ប៉ុន្តែ សូមចាំថា ចំណុចមួយ ដែលសហភាពអឺរ៉ុបចង់បាន គឺការផ្តល់នីតិសម្បទាឱ្យអ្នកទាំង ១១៨ នាក់នេះឡើងវិញ។ ទាំងអស់នេះ ក៏ជាផ្នែកនៃការចរចានោះដែរ។ អ្វីដែលលោក ហ៊ិន ឆែន ថានឹងមិនអាច ធ្វើតាមសហភាពអឺរ៉ុបនោះ គឺមិនពិតដូចគាត់ថាទេ ព្រោះលោក ហ៊ិន ឆែន កំពុងរងសម្ពាធមិនមែនតែត្រឹមពីខាង ផ្ទៃក្នុងគណបក្សប្រជាជនកម្ពុជាខ្លួនឯងប៉ុណ្ណោះទេ គឺពីរដ្ឋាភិបាលចិនផង ជាពិសេសគឺថៅកែចិន ដែលមាន រោងចក្រជាច្រើននៅកម្ពុជា។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ មនុស្សរបស់បក្សកាន់អំណាច ដូចជាក្នុងជួរកងទ័ព និងនគរបាល ដែលជាទីប្រឹក្សារបស់រោងចក្រទាំងអស់នេះ ក៏ខ្វល់ខ្វាយរឿងនេះខ្លាំងណាស់ដែរ។ សម្ពាធទាំងនេះ គឺនឹងធ្វើឱ្យ លោក ហ៊ិន ឆែន ត្រូវតែធ្វើសម្បទានជាមួយសហភាពអឺរ៉ុប។ វិស័យរោងចក្រកាត់ដេរ គឺជាដង្ហើមសេដ្ឋកិច្ចដ៏សំខាន់ របស់កម្ពុជា។ ការណ៍ដែលលោក ហ៊ិន ឆែន ប្រឹងអួតអាង ពឹងទ្រូងដាក់សហភាពអឺរ៉ុបនេះ គឺជាការល្អដ៏ចិត្ត ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរប៉ុណ្ណោះ។ ការពិតសហភាពអឺរ៉ុប គ្មានអ្វីដែលត្រូវខ្លាចការសម្មតរបស់លោក ហ៊ិន ឆែន នោះឡើយ ។ សហភាពអឺរ៉ុបឆ្លែតចិត្ត នឹងការកូតកុហករបស់លោក ហ៊ិន ឆែន និង ការបន្តរំលោភសិទ្ធិមនុស្ស មិនឈប់ បែបនេះ។ អ្វីដែលសហភាពអឺរ៉ុប មិនពេញចិត្តខ្លាំង គឺការរៀបចំការបោះឆ្នោត ដែលគ្មានបក្សប្រឆាំងចូលរួម ដែល បក្សកាន់អំណាចប្រមូលយកអាសនៈសភាទាំង ១២៥ ម្នាក់ឯង។ លទ្ធផលនេះ បង្ហាញច្បាស់ពីការបោះឆ្នោត ក្លែងក្លាយនោះ។

ម្ចីង ណារ៉េត៖ ប៉ុន្តែ លោក ហ៊ិន ឆែន អះអាងថា កម្ពុជាមានប្រជាធិបតេយ្យសេរីពហុបក្ស ព្រោះមានគណបក្ស នយោបាយ ២០ ចូលរួមបោះឆ្នោត។ តើលោកយល់យ៉ាងម៉េចទៅវិញ ចំពោះបញ្ហានេះ?

Phil Robertson៖ កម្ពុជា ជារបបផ្តាច់ការ ប៉ុន្តែប្រឹងពាក់ខោអាវប្រជាធិបតេយ្យ ដើម្បីបិទបាំង។ គណបក្ស

អំពិលអំពែកទាំងនោះ គ្មានតម្លៃអ្វី ដែលត្រូវយកមកដៃកនោះទេ។ លោក ហ៊ិន សែន ខំប្រឹងបង្កើតឧត្តម ក្រុមប្រឹក្សាពិគ្រោះ និងផ្តល់យោបល់ ដោយប្រមូលបក្សដែលចាញ់ឆ្នោត មកផ្តុំគ្នា ដើម្បីផ្តល់យោបល់ ដល់ រដ្ឋាភិបាលគាត់។ យើងចង់សួរថា តើមេបក្ស ដែលចូលក្នុងក្រុមប្រឹក្សានេះ ទទួលបានប្រាក់ខែប៉ុន្មានពីលោក ហ៊ិន សែន។ តាមពិតលោក ហ៊ិន សែន គ្មានចង់បានយោបល់អ្វី ពីក្រុមប្រឹក្សានេះទេ។ គាត់យកប្រាក់ញ៉ែកមាត់អ្នក ទាំងនោះ ឱ្យស្ងាត់មាត់តែប៉ុណ្ណោះឯង។ អ្វីដែលលោក ហ៊ិន សែន កំពុងធ្វើនេះ គ្មានអ្វីភ្ញាក់ផ្អើលទេ។ មេដឹកនាំ ផ្តាច់ការ ធ្វើតែអ្វីចឹង។ ប៉ុន្តែ សហភាពអឺរ៉ុប គេមានបទពិសោធន៍យូរឆ្នាំ ក្នុងការទប់ទល់នឹងការដឹកនាំបែបនេះ។

ម្តង ណារ៉េត៖ ប៉ុន្តែនៅពេលសហភាពអឺរ៉ុប និងសហរដ្ឋអាមេរិក ចាត់វិធានការ ទប់ទល់នឹងរបបលោក ហ៊ិន សែន រដ្ឋាភិបាលចិនឯណោះ មិនខ្វល់នឹងការរំលោភសិទ្ធិមនុស្សទេ និងគាំទ្ររបបនេះឥតដាក់អថែមទៀតផង។ តើនេះ បង្កជាបញ្ហា ក្នុងការរកដំណោះស្រាយនយោបាយនៅកម្ពុជាដែរឬទេ?

Phil Robertson៖ ចិនមិនដែលឱ្យរបស់អ្វីមួយ ដោយមិនគិតពីផលប្រយោជន៍មកមកវិញនោះទេ។ ជារួមជំនួយរបស់ ចិន សុទ្ធតែមានចំណង។ ឧទាហរណ៍ ចិនឱ្យខ្ចីលុយ តែចិនយកដីសម្បទាន។ ដូចនៅក្នុងព្រះសីហនុ ឥឡូវចិន លុកលុយពេញទំហឹង។ ជនជាតិចិន ដែលមកតាំងទីលំនៅអចិន្ត្រៃយ៍នៅទីនោះ កើនដល់សែននាក់ហើយ។ កាស៊ីណូកើនឡើងជាង ៨០ កន្លែងហើយ។ ចិនក៏ច្រើនសំរាមក៏ច្រើន។ បញ្ហាសង្គមក៏ច្រើនដែរ។ បញ្ហានេះបង្កជាភ្នំ កង្វល់ដល់ជនជាតិខ្មែរ រាប់ដំនាន់ទៅមុខទៀត។ ការណ៍ដែលលោក ហ៊ិន សែន ត្រូវបានចិន ហើយព្រងើយកន្តើយ ដាក់សហភាពអឺរ៉ុប និង សហរដ្ឋអាមេរិក លោក ហ៊ិន សែន កំពុងនាំកម្ពុជាទៅជួបផលវិបាកធំ ព្រោះចិននឹង បង្កាប់បញ្ហាឱ្យកម្ពុជា ធ្វើអ្វីទៅតាមខ្លួនចង់បាន។ រឿងនេះធ្វើឱ្យប្រទេសខ្លះ នៅក្នុងតំបន់អាស៊ាន លែងទុកចិត្តកម្ពុជា ព្រោះបើគេនិយាយអ្វីជាមួយភាគីកម្ពុជា រដ្ឋមន្ត្រីការបរទេសខ្មែរ ច្បាស់ជាលើកទូរស័ព្ទទៅប្រាប់ចិនអស់។

ម្តង ណារ៉េត៖ ជាកមកដំណោះស្រាយនយោបាយវិញ។ សព្វថ្ងៃលោក ហ៊ិន សែន និងបក្សប្រឆាំង មិនចុះសម្រុង នឹងគ្នាទេ ព្រោះលោក ហ៊ិន សែន មិនចង់ឃើញវត្តមាន របស់បក្សប្រឆាំងតទៅទៀត ជាដាច់ខាត។ លោក ហ៊ិន សែន បានព្រមានកម្ទេចបក្សនេះឱ្យខ្ទេច និងកម្ចាត់លោក សម រង្ស៊ី ផង បើហ៊ានវិលចូលស្រុកវិញជាដើម។ ប៉ុន្តែ ក្នុងពេលជាមួយនេះ សហគមន៍អន្តរជាតិ កំពុងដាក់សម្ពាធខ្លាំង ឱ្យមានដំណោះស្រាយនយោបាយមួយ។ តើ លោកមានសុទិដ្ឋិនិយមទេ ថានឹងអាចមានច្រកចេញណាមួយ?

Phil Robertson៖ បញ្ហានេះ មិនអាចដោះស្រាយបានភ្លាមៗនោះទេ។ ខ្ញុំពុំថាលោក សម រង្ស៊ី ចង់វិលទៅស្រុកខ្មែរវិញ នៅឆ្នាំ ២០១៤នេះ។ យើងក៏ច្ងល់ដែរ ថាតើគាត់អាចទៅវិញបានយ៉ាងម៉េច ដោយគ្មានការចាប់ខ្លួន ដាក់ពន្ធនាគារ។

បើគាត់ទៅស្រុកខ្មែរវិញ ដើម្បីគ្រាន់តែទៅជាប់គុក ខ្ញុំថាគាត់មិនជ្រើសរើសផ្លូវនោះទេ មើលទៅ។ លោក សម រង្ស៊ី ក៏ ត្រូវប្រយ័ត្នប្រយែងខ្លាំងដែរ ចំពោះអ្វីដែលអាចកើតមានលើគាត់ជាយថាហេតុ ប្រសិនបើរបបលោក ហ៊ុន សែន ចាប់គាត់ដាក់គុក។ ជារួមបញ្ហានេះ មិនងាយស្រួលនោះទេ។ ប៉ុន្តែ គ្មានអ្វីចម្លែកទេ ដែលលោក ហ៊ុន សែន និង លោក សម រង្ស៊ី ឌីដង់ឡង់សម្តីដាក់គ្នាទៅវិញទៅមកបែបនេះ។ ទោះជាមានការឆ្លើយឆ្លងគ្នាយ៉ាងនេះក្តី ក៏ជា ការពិត អ្វីៗកំពុងតែវិវត្ត ទៅរកច្រកចេញមួយ នៅទីបំផុត។ ចំពោះយើង ការវាយប្រហារគ្នាដោយពាក្យសម្តី រវាង អ្នកនយោបាយខ្មែរ គ្មានអ្វីគួរឱ្យចាប់អារម្មណ៍នោះទេ។ អ្វីដែលយើងចាប់អារម្មណ៍ និង យកចិត្តទុកដាក់ខ្លាំង គឺរឿង សិទ្ធិមនុស្ស។

ម្តង ណាវ៉ែត៖ បើសហភាពអឺរ៉ុបដាក់ទណ្ឌកម្មលើរបបលោក ហ៊ុន សែន អ្នកដែលរងផលប៉ះពាល់ខ្លាំងជាងគេ គឺ កម្មកររោងចក្រ។ សហគមន៍អន្តរជាតិ ថារបបលោក ហ៊ុន សែន ជាអ្នកខុស ក្នុងរឿងនេះ។ ប៉ុន្តែលោក ហ៊ុន សែន វិញ ចោទសហគមន៍អន្តរជាតិ ថាជាអ្នកខុស។ តើអ្នកណា ជាអ្នកខុសឱ្យប្រាកដ ក្នុងបញ្ហានេះ?

Phil Robertson៖ លោក ហ៊ុន សែន ដើរចោទគេឯងថាជាអ្នកខុស តែអ៊ីចឹងរហូតមក។ ប៉ុន្តែ អ្វីដែលច្បាស់ និងមិន ពិបាកយល់ គឺសហភាពអឺរ៉ុបកំណត់ពេល ១៨ខែ ដើម្បីចាត់ការរឿងនេះ។ នៅទីបំផុត បើលោក ហ៊ុន សែន កែប្រែ និងស្តារសិទ្ធិមនុស្ស និង ប្រជាធិបតេយ្យឡើងវិញ សហភាពអឺរ៉ុប អាចសម្រេចមិនដកការអនុគ្រោះពន្ធនេះ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី អ្វីៗគឺស្ថិតនៅលើលោក ហ៊ុន សែន ថាតើគាត់មានសុឆន្ទៈ ក្នុងការចរចា ដោយស្មោះត្រង់ជាមួយ សហភាពអឺរ៉ុប ឬយ៉ាងណា។ បើគាត់នៅតែលេងល្បិចនយោបាយ មិនព្រមស្តារសិទ្ធិមនុស្ស និង ប្រជាធិបតេយ្យ កម្ពុជាចៀសមិនផុតពីទទួលទណ្ឌកម្មនេះទេ។

ម្តង ណាវ៉ែត៖ សូមអរគុណលោក Phil ដែលបានផ្តល់ឱកាស ឱ្យខ្ញុំបានសម្ភាសនៅពេលនេះ។

Phil Robertson៖ សូមអរគុណ។